

O. Regis N. Barwig

Oshkosh (Wisconsin)

Ks. Bp Andrzej F. Dziuba, *Perspektywy i wyzwania chrześcijaństwa*, Wydawnictwo „Bernardinum”, Pelplin 2014, 224 s.

Problematyka życia człowieka zarówno jako indywidualnej osoby, jak i w perspektywie różnorodnych społeczności czy wspólnot jest szczególnie interesującym zagadnieniem badawczym. Jest to wyjątkowa bliskość życia i wielorakich jego problemów, także analizowanych teoretycznie. Oczywiście w tak ogólnej opinii łatwo zauważyć, że bardziej szczegółowe kwestie są jeszcze bardziej interesujące, zbliżają się bowiem one doindywidualnego, osobowego życia.

Z pewnością takim zbiorem badawczym jest również szersze spojrzenie na perspektywy chrześcijaństwa oraz stojące przed nim współcześnie wyzwania. Jest to oczywiście żywa i dynamicznie rozwijająca się rzeczywistość, ale ostatecznie dająca się jakoś ująć w pewne ramy organizacyjne, czasowe czy ideowe. Właśnie wokół tej problematyki Wydawnictwo „Bernardinum” w Pelplinie wydało książkę bp. Andrzeja F. Dziuby.

Autor jest biskupem łowickim oraz profesorem uniwersyteckim. Aktualnie jest profesorem zwyczajnym na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, gdzie kieruje Katedrą Historii Teologii Moralnej. Jest autorem wielu artykułów, rozpraw i szkiców oraz książek, m.in.: „Jan Azor – teolog moralista” (Warszawa 1988), „Orędzie moralne Jezusa Chrystusa” (Warszawa 1996), „Chrześcijaństwo a kultura” (Warszawa 2008), „Humanizująca funkcja kultury” (Warszawa 2013), „Służyć życiu” (Niepokalanów 2013). W Konferencji Episkopatu Polski przewodniczy m.in. Radzie Naukowej oraz jest członkiem Komisji Konkordatowej.

Książkę otwiera krótki wstęp (s. 5-7). Następnie całość proponowanych analiz uporządkowana jest w sześciu rozdziałach. Dla ogólnego przybliżenia treści warto przywołać w kolejności ich tytuły: 1. Jezus Chrystus drogą chrześcijaństwa (s. 9-27); 2. Kościół sakramentem Chrystusa, wspólnotą życia i nadziei (s. 29-53); 3. Ku odnowieniu wiary i świadectwa (s. 55-84); 4. Moralny sens życia społeczno-gospodarczego (s. 85-118); 5. Chrześcijaństwo wobec rzeczywistości politycznej (s. 119-155); 6. Ewangelizacja kultury i mediów (s. 157-189).

Książkę zamyka krótkie zakończenie (s. 191–193). Dodano jeszcze interesujące streszczenie w języku włoskim: „La responsabilità cristiana – Riassunto” (s. 195–197).

Natomiast od strony formalnej zamieszczono wykaz skrótów (s. 199) oraz stosunkowo obszerną bibliografię (s. 201–222). Wreszcie podano schematyczny spis treści (s. 224).

Tak zarysowany obraz studium pokazuje bardzo klarowny układ założeń tematycznych podjętych badań. Jest to próba objęcia stosunkowo szerokiej gamy zagadnień, i to bardzo skomplikowanych oraz posiadających szerokie spektrum szczegółowych kwestii. Lektura książki pozwala stwierdzić, że autorowi udało się w interesujący sposób poruszyć wiele zasadniczych treści odnoszących się do chrześcijaństwa.

Dobrze, że patrząc na chrześcijanina i chrześcijaństwo, bp Andrzej F. Dziuba dotyka najpierw fundamentu, tj. Jezusa Chrystusa i Kościoła. Nie można bowiem nigdy i w żadnych ludzkich dziełach ochrzczonych abstrahować od tej rzeczywistości życiorodnej i życiodajnej. W przeciwnym razie nie będzie to już Kościół, zbawcza wspólnota Jezusa Chrystusa, ale jakaś zbiorowość – może i dobra – ale tylko ludzka. Trudno podejmować działania ewangelizacyjne, jeśli nie będą one miały źródła w Jezusie Chrystusie i jednocześnie nie będą osadzone w Kościele. Nie ma Kościoła bez Jezusa Chrystusa. Wreszcie nie będą dobrem eschatologicznym pielgrzymującego ludu Bożego Nowego Przymierza.

Zatem pełnione przez Kościół i ludzi wiary posługi na rzecz dobra wspólnego zawsze mają charakter ewangelizacyjny. Oczywiście nie jest to często bezpośrednie zaangażowanie tego typu, ale faktycznie tylko taka jest wielopłaszczyznowa misja Kościoła, zlecona przez Jezusa Chrystusa, zwłaszcza poprzez odniesienie do konkretnego człowieka. To zaś pozwala na największą owocność każdego zaangażowania na rzecz dobra wspólnego; zwrotnie staje się ona także zbawcza.

Słusznie bp Andrzej F. Dziuba stwierdza we wstępie: „Dlatego koniecznym jest stawianie pytań o miejsce Kościoła w świecie, jego obecność w kulturze i społecznościach pluralistycznych, a także jego tożsamość. Jednocześnie jest to sięganie do Jezusa Chrystusa i najgłębszej istoty społeczności ludu Bożego Nowego Przymierza” (s. 6). Tylko taka świadomość Kościoła pozwala na ewangeliczną wierność w podjętych perspektywach i wyzwaniach, wobec jakich staje chrześcijaństwo. To jest także gwarancją tak koniecznej tożsamości Kościoła, który wierny sobie jest jednocześnie otwarty na szerokie bogactwo kultur i innych komponentów ludzkiego pielgrzymowania.

Zresztą w zakończeniu autor jeszcze raz – odnosząc się zwłaszcza do zaangażowania w sprawy polityczne – roztropnie przypomina: „Kościół nie zrezygnuje z obecności w politycznym wymiarze życia społecznego. Zachęca swoich członków do angażowania się w dzieła na rzecz dobra wspólnego. Natomiast

kapłan winien zachować roztropny dystans wobec dzieł i struktur politycznych” (s. 192–193). Jest to swoista złota zasada, która oczywiście i tak niektórych ideologów nie zadowoli, ponieważ każda troska o człowieka i ludzi, o ich wzajemne relacje jest odczytywana jako działalność polityczna. Kościół w orędziu Ewangelii musi odnosić się do człowieka i świata oraz ich wielorakich relacji. Zawsze jednak jest to perspektywa wiary.

Z uznaniem należy przyjąć zaproponowaną bibliografię, która podzielona została na: I. Sobór Watykański II; II. Synod rzymski; III. Nauczanie papieży; IV. Inne dokumenty i księgi kościelne; V. Literatura przedmiotu. Wśród papieży wskazano na nauczanie Leona XIII, Piusa XI, Piusa XII, Jana XXIII, Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI. Jest to zatem znaczące bogactwo Magisterium Kościoła, które obficie wybrzmiewa na kartach omawianej książki.

Ciekawym i ważnym dopowiedzeniem są liczne przypisy. Nie są one tylko zwykłymi notami bibliograficznymi. Przywoływane stosunkowo częste cytaty, zwłaszcza papieskie, są dobrym uzupełnieniem toku właściwej narracji książki i pozwalają na bezpośrednie doświadczenie nauczania Piotra naszych czasów. Widać, że autorowi bardzo zależy na wierności wobec Magisterium Kościoła.

Interesujący jest język przekazu. Czasem wyjątkowo prosty i bezpośredni, ale nośny w formułowanych treściach. Niekiedy radykalny i ostry, ale zawsze znaczony należnym szacunkiem wobec godności każdego człowieka. Zapewne w tych fragmentach autor chce szczególnie uwrażliwić czytelnika także na siebie samego. Jest to w sumie ciekawy język komunikowania spraw, które są szczególnie mocno artykułowane przez nauczanie społeczne Kościoła.

Z kart książki biskupa łowickiego tchnie poczucie zatroskania i dużej odpowiedzialności za orędzie Jezusa Chrystusa w świecie. Przecież chrześcijaństwo ma swoje miejsce we współczesnej rzeczywistości mimo podejmowania licznych działań, aby je wyeliminować, czy choćby ograniczyć, nawet za pomocą narzędzi ideowych czy prawnych, często niekonstytucyjnych. Ono nadal kształtuje wiele rzeczywistości oraz rzesze ludzi za nie odpowiedzialnych. Ono będzie zawsze głosem troski, bo człowiek jest drogą Kościoła, jak mocno przypominał św. Jan Paweł II. To zaś ma odniesienie do problemu dobra wspólnego, pokoju, solidarności i miłości.

Książka niesie też optymizm, mimo wskazywanych trudności, które przybierają nawet formę prześladowań czy dyskryminacji ludzi wiary. Posługa chrześcijaństwa jest niezwykle twórcza i wielokrotnie oczekiwana przez wielu, choć może nie jest to artykułowane w sposób bezpośredni. Oczywiście, najbardziej twórcze jest w swym świadectwie, które niekiedy jest nawet krwawym męczeństwem. To zaś najbardziej owocuje i czyni je załącznikiem nowych owoców, także na planie społecznym i kulturowym. Krew męczenników jest zasiewem wiary. Także wierność

ewangelicznemu zobowiązaniu jest zawsze najwyraźniejszym przejawem własnej tożsamości ludzkiej i chrześcijańskiej.

Można odnieść wrażenie, że licznie formułowane treści praktyczne umotywowane są bogactwem osobistego doświadczenia autora – zarówno z czasów kierowania Sekretariatem Prymasa Polski w Warszawie, jak i z obecnej posługi biskupiej w Łowiczu oraz na forum Konferencji Episkopatu Polski i działalności akademickiej. Jednak ta umiejętność jest zapewne także owocem doskonałej znajomości nauczania Kościoła. Spotkanie tych obu doświadczeń autora owocuje interesującą treścią. Należy wyrazić nadzieję, że będzie ona także ciekawą i owocną dla czytelników.

Perspektywy oraz wyzwania, jakie przed chrześcijaństwem kreśli bp Andrzej F. Dziuba, jawią się bardzo realistycznie. Oczywiście, ich szeroki kontekst, a także uwarunkowania historyczne czasem to niwelują czy pomniejszają. Ważna jest jednak sama mocno artykułowana ewangeliczna misja w Kościele, ale jednocześnie odniesiona także do świata. Zatem można w tej książce spotkać bardzo wiele takich praktycznych aplikacji, choć może nie są one formułowane w sposób bezpośredni, ale mają charakter tak ogólny, że mają niemal uniwersalne zastosowanie.

Patrząc na książkę łowickiego biskupa, należy zauważyć wiele zbieżności, które nie wynikają tylko z faktu powszechności Kościoła, ale także z szerokiego i umiejętnego pochylenia się nad istotą samej jego posługi oraz jego członków. To jest dotykanie żywego Kościoła oraz ludzi autentycznej wiary. To zaś łączy i przemawia ewangelicznym świadectwem.